

BUGÜN GELİNER YERDE KENT KONSEYLERİ VE YEREL GÜNDEM 21

Atilla GÖKTÜRK⁽¹⁾

5393 sayılı Belediye yasasının 76.maddesi, daha önce Türkiye'nin çeşitli kentlerinde zaten uygulanmakta olan "Kent Konsey"lerine², yasal bir nitelik kazandırmaktadır.

Kent konseyi

MADDE 76. - Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir.

Bu maddeden de izlenebileceği gibi kent konseyinin amaçlarından birisi hemşehrilik bilincini geliştirmek, bir diğeri ise katılımı sağlamak olarak tanımlanmaktadır.

Yasada belirtilen Kent Konseylerinin oluşma ve çalışma usullerini belirleyen Kent Konseyi Yönetmeliği'nde³ ise aşağıdaki tanımlara yer verilmektedir.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

-----

b) Kent konseyi:Merkezî yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını,

c) Yerel gündem 21 programı: Birleşmiş Milletler Rio Yeryüzü Zirvesinde 1992 yılında kabul edilen ve 21 inci yüzyılın gündemini belirleyen Gündem 21 başlıklı Eylem Planınının 28 inci bölümü uyarınca, yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve diğer ortakların, birlikte kendi sorunlarını ve önceliklerini belirleyerek, kentleri için Yerel Gündem 21 olarak adlandırılan 1997 yılından itibaren uygulanan Türkiye Yerel Gündem 21 Programını,

d) Yönetişim: Saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindenlik ve etkinlik gibi kriterlere dayanan, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışını,

-----

İfade eder

Kent konseyinin görevleri

MADDE 6- (1) Kent konseyinin görevleri;

a) Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,

b) Sürdürülebilir gelişme sorunlarının çözümüne yönelik uzun dönemli bir planın hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,

c) Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak,

d) Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,

¹ Prof.Dr.,Muğla Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü

² Daha önceki dönemlerde Türkiye'de Kent Konseyi yada Kent Meclisi oluşumları ile ilgili daha detaylı bilgi için bakınız S.Kavili, **Kent Yönetimine Katılım ve Türkiye'de Yerel Gündem 21 Uygulamaları**, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001,yayınlanmamış yüksek lisans tezi

³ <http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Mevzuat/Yonetmelik.aspx> , ulaşım tarihi 05.10.2008

- e) Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,
- f) Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,
- g) Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,
- ğ) Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,
- h) Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,
- ı) Kent Konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır.

Bu yönetmelikten de izlenebileceği gibi kent konseyi, asıl olarak YG21 programına tabii olan bir uygulamadır ve "sürdürülebilir kalkınma" ilkeleri çerçevesinde "yönetişim" anlayışını, "hemşehrilik hukuku"na dayanarak hayat geçiren ve katılımın yaygınlaşmasını "kent vizyonu" etrafında geliştirilmesini sağlayan çok aktörlü bir yapıdır. Aynı yönetmeliğin "çalışma ilkeleri" kenar başlıklı 7.maddesi yasada yer alan bu tanımlamaları bir kere daha açıkça vurgulamaktadır. Ülkemizde oldukça uzun bir zamandır, bu yasal düzenleme ve yönetmelik öncesinde YG21 adı ile uygulanmakta olan proje kapsamında bazı kentlerimizde farklı isimler ile oluşturulmuş olan ve kısaca hemen hepsini "kent konseyi" başlığı altında toplayabileceğimiz uygulamalar, yeni bir model olarak yerel yönetim yasalarımızın içine taşınmıştır.

Bugün 4. aşaması uygulanmakta olan YG21 Projesinin bu son aşaması ile ilgili kararın yayınlandığı Resmi gazetede, bu yeni yasal düzenleme ile YG21 arasındaki ilişki için "Temel yerel yönetim birimi olan **Belediye[için a.g.]** ...5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76'ncı Maddesi, Türkiye YG-21 Programı'nın da etkisiyle ve bu kapsamda oluşmuş bulunan genel modele dayalı olarak, Kent Konseyleri'nin kuruluşunu düzenlemektedir"⁽⁴⁾ denilmektedir. Bu ifadeden de anlaşılacağı ve aşağıda da değinileceği gibi, belediye yasasında Kent konseyi ile ilgili bir madde yer almasında, önceki süreçte yürütülmüş olana YG21 projelerinin önemli bir katkısı bulunmaktadır. Kent halkının kent yönetimine katılımını sağlamak gerekçesi ile dünden bugüne yasal zemine de oturarak geliştirilen bu modeli ve getirilerini kavramak açısından konunun geçmişine biraz daha yakından bakmakta yarar bulunmaktadır.

GÜNDEM 21 ve YEREL GÜNDEM 21

1992 yılında Rio de Janerio'da yapılan BM Çevre ve Kalkınma Konferansı'nın bir ürünü olan Gündem 21(G21), kalkınma ve çevre arasında denge kurulmasını hedefleyen "sürdürülebilir kalkınma" kavramının yaşama geçirilmesine yönelik, küresel uzlaşmanın ve politik taahhütlerin en üst düzeydeki ifadesi olan bir eylem planı⁽⁵⁾ olarak ortaya çıkmaktadır.

G21, "sürdürülebilir kalkınma" hedefini gerçekleştirmenin vazgeçilmez yöntemi olarak, küresel ortaklık kavramını gündeme getirmektedir⁽⁶⁾. G21'i kabulünde, az gelişmiş

⁴ Remi Gazete, 24.04.2007, sayı 26502

⁵ "Gündem 21 Nedir?", www adresi: <http://www.deu.edu.tr/gundem21>, Erişim tarihi: 04.10.1999,

⁶ "Yerel Gündem 21", **Yerel Gündem 21 Bülteni**, S:6, Ekim 1999, s:2

ülkelerin kendi kalkınma ve gelişmeleri uğruna, dünyanın daha da kirlenmesine yol açacak uygulamalarının, sanayileşmiş ülkelerce engellenme arzusu yatmaktadır. Gelişmiş ülkelerin kendilerinin yaptığı hatanın tekrar edilmemesi, çevrenin daha az tahribini sağlayacak önlemler alınabilmesi için yoksul ülkelerin, daha fazla finansman desteği oluşturulması da dahil olmak üzere kirlenmeyi önleyici teknoloji kullanımı yönünde destek olunması G21'in genel hedefi olarak tanımlanmaktadır.

G21, bu hedefe ulaşmak için tanımladığı strateji ile 1972 yılında Stockholm'de düzenlenen BM *İnsan Çevresi* konferansı ve 1976 yılında Kanada'nın Vancouver kentinde yapılan ilk *Habitat* toplantısından ayrılmaktadır. Hızla büyüyerek artan dünya sorunlarına çözüm aranması amacı ile düzenlenen bu her iki toplantı da alınması gereken önlemler ve çözümler için devletler sorumlu tutulmuştur. Ancak 1987 yılında BM Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan "Ortak Geleceğimiz Raporu"yla birlikte ortaya çıkan "sürdürülebilir kalkınma" stratejisi gereği katılıma özel bir önem verilmiş ve 1992 yılında Rio'da yapılan Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansında "G21" olarak adlandırılan hedef ve program ile sorumluluğun devlet dışı aktörlerce de paylaşılması gerektiği belirlenmiştir. "G21 ile sorunların çözümünde sadece devleti içeren tek özne yerine, hükümetler, iş adamları, ticaret birlikleri, bilim adamları, vatandaşlar, hükümet dışı kuruluşların da içinde bulunduğu çok taraflı görev ve sorumluluk üstlenen gruplardan yardım alınması" (7) öngörülmüştür. G21, ulusal stratejilerini sürdürebilmeleri için hükümetlere çağrıda bulunurken, geçmişten farklı bir biçimde gönüllü kuruluşlar ve halkla işbirliğinin gerekliliğini de belirtmekte ve sivil topluma da bir rol tanımlamaktadır. G21 hedeflerinin hayata geçirilmesi için tek tek yereller düzeyinde önemli bir araç olarak öne sürülen Yerel Gündem 21 (YG21) ise, "Gündem 21'de ele alınan sorunların ve çözümlerin büyük bir bölümünün yerel düzeydeki faaliyetlere dayalı olması nedeniyle, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin katılımı ve işbirliği, belirleyici bir etken olacaktır" görüşü ile ortaya getirilmektedir(8). Bu görüşü tamamlayan yaklaşım çerçevesinde YG21, G21'in hedeflerine ulaşmayı amaçlayan, yerel sürdürülebilir kalkınma sorunlarının çözümüne yönelik uzun dönemli, stratejik bir planın hazırlanması ve uygulanması hedefine yönelmektedir. Bu hedef çerçevesinde katılımcı, çok sektörlü, yerel ortaklıklara dayalı "yönetişim" (governance) anlayışının yaşama geçirilmesini gerekli kılan bir program olarak tanımlanmaktadır(9). G21'in hedefinin yerel düzeye indirilmesini sağlamayı hedefleyen bu yaklaşım yerel düzeyde katılımın zorunluluğunu da tanımlamaktadır. Bunun yanı sıra, ayrıca, uluslar arası topluluk ile yerel yönetimler arasındaki işbirliğinin artırılması ve uluslararası ölçekte yerel yönetimler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik adımlar atılması, teşvik edilmesi de programın hedefleri arasında yer almaktadır. Sunuluşundan da anlaşılacağı gibi burada tanımlanan

7 "Gündem 21-Habitat" www adresi: <http://www.satko.com.tr/doga/TGN21.htm>, Erişim tarihi:14.03.2000,

8 <http://www.la21turkey.net/index.php?pages=topic&op=cat&cid=101&tid=260>, erişim tarihi 05.10.2008

9 "Yerel Gündem 21 Nedir?", <http://www.deu.edu.tr/gundem21>, Erişim tarihi:04.10.1999, ve <http://www.la21turkey.net/index.php?pages=topic&op=cat&cid=101&tid=260>, erişim tarihi 05.10.2008

yerel kavramı, herhangi bir ulus devlet sınırları içinde yer alan yönetsel bir birimi ve bu birimde yer alan tüm unsurların konulan hedef çerçevesinde sorumluluk üstlenmesinin beklendiğini ifade etmektedir. Bu tutum geçmişten farklı bir yönetim tanımının da giderek gündeme gelmesinin zeminini oluşturarak, governance(yönetişim) kavramını öne çıkarmaktadır.

Yerel Gündem 21, 1992 yılından bu yana, yaklaşık 135 ülkedeki binlerce kentte uygulanmaktadır. Yerel Gündem 21 adı arka planda tutularak, aynı sürece yönelik benzer adlar altında ("Sürdürülebilir Kentler Programı", "Sağlıklı Kentler Programı", vb.) yürütülen çalışmalar dikkate alındığında, bu süreçteki kent sayısı daha da artmaktadır. Gündem 21'in dünya ölçeğindeki koordinatör kuruluşu olan UNDP – Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı-, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 85 ülkede, Yerel Gündem 21 süreçlerini desteklemektedir. 2000'li yılların başında Avrupa'da 4,000'in üzerinde belediyenin YG-21 sürecini etkin olarak yürüttüğü belirtilmektedir⁽¹⁰⁾.

Türkiye'de Yerel Gündem 21¹¹

Türkiye'de YG21 uygulamalarının ilk aşaması "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi" ile başlamıştır. Bugün dördüncü aşamasında olan bu program, yerel yönetişimin güçlendirilmesine yönelik olarak, sivil toplumun karar alma sürecine katılımının ve yerel yatırımlarda söz sahibi olmasının sağlanması amacıyla, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği- Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı(İULA-EMME) tarafından Bursa Büyükşehir Belediyesi ile işbirliği içerisinde geliştirilmiştir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı(UNDP) Türkiye Daimi Temsilciliği ve UNDP Capacity 21 Programının çatısı altında ve desteğiyle gerçekleştirilen proje, Eylül 1997 içerisinde UNDP ve T.C. Hükümeti tarafından imzalanarak yürürlüğe girmiştir⁽¹²⁾. Onsekiz ay sürmesi öngörülen projenin başlangıcında, örnek uygulamalar için 9 kent ilk ortaklar olarak belirlenmiştir⁽¹³⁾. Ekim 1998'de kesinleşen proje revizyonu ile 3 Büyükşehir Belediyesi ve 10 Belediye ile 1 İl Özel idaresi de proje ortakları arasına katılmıştır⁽¹⁴⁾. Aralık 1998'de Denizli ve İznik(Bursa)⁽¹⁵⁾ Belediyelerinin de katılımıyla proje ortağı kentlerin sayısı 25'e ulaşmıştır⁽¹⁶⁾. Projede ayrıca tümü IULA-EMME üyesi olan Akdeniz Belediyeler Birliği, Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği, Ege Belediyeler Birliği, GAP Belediyeler Birliği ve Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği'de yer almıştır.

¹⁰ <http://www.la21turkey.net/index.php?pages=topic&op=cat&cid=101&tid=260>, erişim tarihi 05.10.2008

¹¹ Türkiye YG21 projesinin I.ve II. Aşamasına ilişkin bilgilerin sunumunda yazarın Sultan Kavilli ile birlikte sunduğu "" Yerel Gündem 21 ve Katılım",**Yerel Yönetimler Sempozyumu 2000 Bildirileri Kitabı** ,TODAİE Yayın No.: 304, 2002, Ankara, s.237-249'dan yararlanılmıştır.

¹² "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi", <http://www.deu.edu.tr/gundem21/proje.htm> erişim Tarihi:04.10.1999,

¹³ Bursa, İzmir, Antalya, Büyükşehir Belediyeleri ve Adıyaman, Ağrı, Çanakkale, Gölbaşı(Ankara), Harran(Şanlıurfa) ve Trabzon Belediyeleri

¹⁴ Diyarbakır, Gaziantep ve İzmit Büyükşehir Belediyeleri, Afyon, Aliağa(İzmir), Burdur, Çatalca(İstanbul), Çeşme(İzmir), Çorum, Foça(İzmir), Kaş(Antalya), Kızkalesi(İçel) ve Zonguldak Belediyeleri ile Kastamonu İl Özel İdaresi

¹⁵ Projenin son değerlendirmelerinde bu iki belediye toplam sayıya dahil edilmemektedir.

¹⁶ "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi", <http://www.deu.edu.tr/gundem21/proje.htm> Erişim Tarihi:04.10.1999,

Projenin birinci aşaması için 18 aylık bir dönem planlanmış olmasına karşın, iki yılı aşan bir uygulama dönemi sonunda, proje Aralık 1999'da tamamlanmıştır. İki temel hedef üzerine kurulan proje çalışmalarının birinci hedefi, ülke ölçeğinde YG21 kavramının ve bunun yerel 'yönetişim' üzerindeki etki ve sonuçlarının tanıtımı, ikinci hedef ise, proje ortağı kentlerde yerel ilgi gruplarının katılımına dayalı bir planlama sürecinin gelişmesine yönelik mekanizmalar oluşturulması ve bunlara işlerlik kazandırılması olarak belirlenmiştir⁽¹⁷⁾. Birinci hedef YG21'in Türkiye'de tanıtımı ve yaygınlaştırılmasını ele alırken, ikincisi proje ortağı kentlerde yapılacak çalışmalar üzerinde yoğunlaşmıştır. YG21'in birinci aşamasının uygulanmasında Kent konseyleri ve benzeri yapıların, çalışma grupları ya da kozaların ve destekleyici mekanizmaların oluşturulması, özen gösterilen noktalar olarak gözlenmektedir⁽¹⁸⁾. YG21' de yerelin temsili, genellikle belediye yapısı içerisinde işlevsel olarak anlam kazanabilirken, bunun yanı sıra beş yılda bir yapılan seçimlerin etkisini azaltma gayreti de sürdürülmüş, hemen her kent konseyi ya da meclisi oluşum biçimini(katılımcılar, organlar) tanımlayan, birbirinin benzeri yönergeler düzenlemişlerdir. Birinci aşamanın sonuçlanmasından sonra, yapılan değerlendirilmede, bazı belediyelerde bilgilendirme toplantısı dışında çalışma yapılamazken, Bursa, İzmir, Antalya Büyükşehir Belediyeleri, Gölbaşı, Aliağa vb. belediyelerin proje kapsamındaki çalışmaları başarılı olarak değerlendirilmiştir.

Projenin ikinci aşaması olarak tasarlanan "Türkiye'de YG21'lerin Uygulanması" projesi de birinci aşamada olduğu gibi, IULA-EMME'nin koordinasyonunda ve UNDP desteğiyle Ocak 2000'de başlatılmış ve 2003 yılı ortalarına kadar sürmüştür. Toplam iki yıllık bir süreç sonunda tamamlanması öngörülen projeye katılan belediye sayısı 46'ya ulaşmıştır. Projenin bu ikinci aşaması için beş temel hedefi konulmuş olup, bunlardan birinci hedef, YG21'e katılan yerel yönetimlerin sayısında artış sağlanması ve yeni proje ortağı kentlerde katılımcı süreçlerin oluşturulmasını öngörmektedir. İkinci hedef, yeni proje ortağı kentlerde eylem planları hazırlanmasını, devam eden projelerde de bunların uygulanmasını kapsamaktadır. Üçüncü hedef, halkın bilgilendirilmesine ve uluslararası tanıtıma yönelik kampanyalardır. Dördüncü hedef, YG21 sürecinin uzun dönemli sürdürülebilir destek görmesinin sağlanması olarak belirlenirken, Marmara depremi sonrasında yeniden yapılanma sürecinde YG21'in önemli bir işlev görmesi, son hedef olarak öngörülmüştür⁽¹⁹⁾. Projenin II. aşamasında Yaylak Kırsal Kalkınma Projesi, Afetleri Önlemek ve Hazırlıklı Olmak için Yerel Kapasite Geliştirme Projesi adı altında iki alt proje uygulandığı belirtilmektedir²⁰. IULA-EMME'nin koordinatörlüğünde yürütülen bu ikinci aşama Proje için "ortaklık" yaklaşımının yalnızca ulusal değil, uluslararası ölçekte de en geniş kapsamlı ve etkileyici uygulamalarından birini sergilediği belirlenmekte ve BM ile yerel aktörler

¹⁷ "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi", <http://www.deu.edu.tr/gundem21/proje.htm> erişim Tarihi:04.10.1999

¹⁸ "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması Projesi", **Tanıtıcı Bilgiler**, IULA-EMME, İstanbul 2000, s:4

¹⁹ "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması Projesi", **Tanıtıcı Bilgiler**, IULA-EMME, İstanbul 2000, s:5

²⁰ <http://www.la21turkey.net/index.php?pages=topic&op=cat&cid=105&tid=279> , erişim tarihi 05.10.2008

arasındaki ilişki de örnek olarak verilmektedir. Kent Konseyleri ya da benzeri platformların, farklı büyüklükteki ve özellikteki birçok proje ortağı kentte, değişik kurumların temsilcilerini düzenli olarak bir araya getiren etkin katılımcı mekanizmalar olarak işlev gördüğü, temsile özen gösterilmesi, değişik gruplar arasındaki temsil dengesizliğini giderecek yöntemler geliştirilmesi, örgütsüz kesimlerin ve çalışma gruplarının bu platformlarda temsil edilmesi gibi konulardaki düzenleyici çalışmalar sürdürüldüğü, *Yerel Gündem 21* süreci ile ilgili çeşitli yayınların hazırlanması ve basımına devam edildiği, yerel gelişme sorunlarının çözümüne yönelik projelerin belirlenmesi çalışmalarının gündeme geldiği, proje kentlerinin birçoğunda belde halkının hizmetine giren "Yerel Gündem 21 Evleri" oluşturulduğu belirtilmektedir²¹.

Üçüncü aşamayı oluşturan ""Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planı'nın Yerelleştirilmesi Projesi" 2004-2006 yılları arasında sürdürülmüştür. Üçüncü aşama projesinin iki amacı, "kampanyalardan ve kapasite geliştirme girişimlerinden yararlanarak, yerel ve ulusal düzeylerde YG-21 süreçlerinin ve mekanizmalarının kurumsallaştırılması; Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Uygulama Planı'nın yerel düzeyde teşvik edilmesi ve somutlaştırılması amacıyla, bir Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı başlatılması" olarak belirlenmiştir. Birinci hedef ile ilgili çıktılarda "hazırlanmakta olan "Yerel Yönetim Reformu Paketi" içerisine, özellikle Hükümet'in Acil Eylem Planı'nda yer alan "yönetişim" ve "Kent Konseyleri" bölümlerine dayalı olarak, YG-21'in uygun şekilde dahil edilmesini sağlayacak girişimlerde bulunulması" tanımlamasına yer verilmiştir. Proje süresi içinde değişen Belediye yasasına eklenen 76.madde bu hedefe ulaşıldığını göstermekte olup, yukarıda da sunulduğu gibi, IV. aşamaya ilişkin proje metninde budurum açıkça belirtilmiştir.

Ayrıca proje kapsamında, merkezi yönetimin ilgi ve desteğinin artırılması ve tanıtım eksikliğinin giderilmesi öngörülmekte ve ilgili küresel hedeflerin yerelleştirilmesinde, dünya ölçeğinde örnek oluşturacak uygulamalar sergilenmesi hedeflenmektedir²².

Bu üçüncü aşama, birbirini destekleyen bir dizi projeyi içermektedir. İlk olarak, UNDP desteğiyle başlatılan "*Türkiye'de Yerel Demokratik Yönetişimi Teşvik Amacıyla Sürdürülebilir İlişkiler Ağı Kurulması*" başlıklı proje kapsamında, mevcut web sitesi etkileşimli bir yapıya kavuşacak şekilde yenilenmiş ve ülke ölçeğinde "Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı"nın oluşmasına çalışılmıştır. Hollanda Hükümeti'nce desteklenen "*Şeffaflık için Yerel Ortaklıklar ve İşbirliği Ağı Oluşturmada Kadınların ve Gençlerin Rolünün Güçlendirilmesi*" başlıklı ikinci proje kapsamında ise, kadınların ve gençliğin yerel karar alma süreçlerine ve yerel yönetişimin tüm alanlarına katılımının artırılması yönünde çalışmalar yürütülmüştür.

Proje kapsamında uygulanan "Yerel Projeleri Destekleme Programı (YPDP)", kendi Yerel Gündem 21 süreçlerini başlatmış tüm katılımcı platformlara açık olarak, BM Binyıl Bildirgesi Hedefleri'nin ve Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (WSSD) Uygulama

²¹ <http://www.la21turkey.net/index.php?pages=topic&op=cat&cid=105&tid=278> , erişim tarihi 05.10.2008

²² <http://www.la21turkey.net/index.php?pages=topic&op=cat&cid=104> , erişim tarihi 05.10.2008

Planı'nın öncelikleri doğrultusunda, kentlerde yoksulluğun azaltılması, kentlerde yaşam kalitesinin arttırılması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması öncelikli konuları çerçevesinde başlatılmıştır. Program'a sunulan projelerin, Yerel Gündem 21 süreçleri ile oluşturulan Kent Konseyleri (veya benzeri adlar taşıyan il-kent ölçekli), Kadın Meclisleri, Gençlik Meclisleri ve özel ilgi gruplarına yönelik katılımcı yapılarca hazırlanan veya sahip çıkılan projeler başta olmak üzere, çok-ortaklı projeler olması şart koşulmuştur⁽²³⁾. YG-21 Programı Ulusal Yönlendirme Kurulu (UYK²⁴) ve UYK tarafından davet edilmesi uygun görülen YG-21 Programı kapsamında işbirliği yapılan diğer kuruluşların temsilcilerinden oluşan YG-21 YPDP Seçim Kurulu tarafından yapılan proje değerlendirmesi ve seçimi süreci sonucunda 23 yerel proje desteklenmeye uygun bulunarak seçilmiştir. Seçilen projelerin uygulanmasına Eylül 2005 içerisinde başlanmış ve Ekim 2006 içerisinde sonlanmıştır. Bu projeler arasında Kadınlara yönelik eğitim, destek, beceri arttırma, istihdam yaratma vb. konularda çok sayıda projenin yanı sıra özürülere yönelik projeler, sosyal yaşamı geliştirme, afete karşı eğitim, sokak yenileme gibi konuları kapsayan projeler bulunmaktadır²⁵.

Bu aşamada proje ortaklarının sayısı 62 yerel yönetime ulaşmış olup, bu Yerel Yönetimlerin 11 tanesi B.Belediyesi, 3'ü İl Özel İdaresi, 23'ü İl Belediyesidir.

Projenin IV. Aşaması "Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin Yerelleştirilmesi" başlığını taşımakta olup, 1997-2005 yılları arasında uygulanan bir dizi demokratik yönetim projesini içeren Türkiye Yerel Gündem 21 (YG-21) Programı'nın sağladığı ivmeden yararlanılmakta olduğu belirtilmektedir. 2006-2008 yıllarını kapsaması hedeflenen proje ile Türkiye YG-21 Programı kapsamındaki deneyimine dayalı olarak, BM Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin (BKH²⁶) teşvik yoluyla yerelleştirilmesi amaçlanmaktadır. Proje stratejisi, sivil toplumun ve vatandaşların yerel düzeyde BKH'nin gerçekleştirilmesine ve bu konudaki yetersizliklerin belirlenmesine yönelik harekete geçmesi, cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında yerel yönetimlerin oynadığı önemli rolün vurgulanması ve merkezi yönetimin BKH konusundaki taahhütlerinin yerelleştirilmesine, özel sektör dahil, toplumun daha geniş kesimlerinin dahil edilmesi için katılımcı yerel yönetime dayanmayı hedeflemektedir. BKH'nin sekizinci hedefi olan "kalkınma için küresel ortaklıklar geliştirmenin" 18. alt hedefi, "Başta bilgi ve iletişim olmak üzere yeni teknolojilerden yararlanmak için özel sektör ile işbirliği içinde olmak" biçiminde tanımlanmış olup, Bu hedef ülkemizde "Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve bünyesindeki yerel odalar ve borsalar ile bunların üyeleriyle kurumsal ortaklık

²³ <http://www.la21turkey.net/index.php?pages=topic&op=cat&cid=104&tid=272> , 05.10.2008

²⁴ UYK üyeleri: TC Başbakanlık (Sosyal ve Kültürel İşler Başkanlığı), TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, TC İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, TC Çevre ve Orman Bakanlığı, TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, TC Avrupa Birliği Genel Sekreterliği

²⁵ http://www.la21turkey.net/dl/yg21/III_Asama/YPDP_projeler.pdf, erişim tarihi 05.10.2008

²⁶ Bin Yıl Kalkınma Hedefleri: Mutlak Yoksulluk ve Açlığı Ortadan Kaldırmak, Herkesin Temel Eğitim Almasını Sağlamak, Kadınların Durumunu Güçlendirmek ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamak, Çocuk Ölümünü Azaltmak, Anne Sağlığını İyileştirmek, HIV/AIDS Sıtma ve Diğer Salgın Hastalıkların Yayılımını Durdurmak, Çevresel Sürdürülebilirliği Sağlamak, Kalkınma için Küresel Ortaklıklar Geliştirmek

ve işbirliği içerisinde, Türkiye'nin kalkınması ve BKH'nin yerelleştirilmesi yoluyla hedeflerine ulaşılması amacıyla, yerel yönetişimin aktörleri ve özel sektör kuruluşları arasında "en iyi uygulama" örneği oluşturacak ortaklıklar geliştirilmesinin teşviki" olarak belirlenmektedir. Nitekim bu hedef doğrultusunda UNDP ve TC.Hükümetinin yanı sıra TOBB'da proje ortakları arasına katılmış ve proje finansmanına katkı koymuştur⁽²⁷⁾. Proje belgelerinde belirtildiği üzere "Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), BKH'nin Türkiye'deki kilit özel sektör ortağıdır. Özel sektörü en üst düzeyde temsil eden şemsiye kuruluş olarak TOBB, Ulusal BKH Raporu'nun (2005) hazırlık sürecine etkin olarak katılmış olup, BKH'nin gerçekleştirilmesini desteklemektedir"⁽²⁸⁾. Sonuç olarak ve bu proje aracılığıyla TOBB, projenin temel ortakları arasında yer almaktadır. Proje dokümanı TOBB, özel sektörün BKH'ni ve YG-21 süreçlerini destekleme potansiyelinin geliştirilmesi konusunda, geniş ulusal temsil ağıyla ve yerel ve bölgesel düzeylerde, bünyesindeki Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları ve Borsalar (Türkiye genelindeki toplam 364 oda ve borsa) kanalıyla, kilit bir konuma ve role sahip olduğunu da belirlemektedir.

Türkiye YG-21 Programı'nın dördüncü aşaması, ortaklıklarını sürdürme kararı alan üçüncü aşama ortağı yerel yönetimleri ve bu yeni aşamaya katılma kararı alan yeni yerel yönetimleri kapsamaktadır. Bu bağlamda, artık UCLG⁽²⁹⁾ adını almış olan Dünya Teşkilatı'nın üyesi ve YG-21 Programı ortağı olan yerel yönetimler, Belediye Meclisi kararıyla UCLG üyeliği başvurusunda bulunan (ve aynı zamanda, "Kentimiz BM Binyıl Kalkınma Hedeflerini Destekliyor!" başlıklı kampanyaya katılma kararı alan), 10 Büyükşehir Belediyesi, 1 İl özel idaresi, 21 İl Merkezi Belediyesi, 39 Belediye olmak üzere 71 ortaklıktan oluşan yerel yönetimlerdir. Proje halen sürmektedir.

YG21 bünyesindeki AB Projeleri

Türkiye'de uygulanmakta olan YG21 sürecine paralel olarak ve farklı kentlerde, değişik ölçeklerde, YG21 üyesi yerel yönetimlerin yine birden fazla konuda AB fonlarından sağlanan projeler uyguladıkları izlenmektedir. Binyıl kalkınma hedeflerinin yerelleştirilmesi ile Türkiye'nin AB'ye katılım süreci arasında bağlar kurulması vb hedefler yada başlıklar taşıyabilen bu projeler kapsamında; AB'ye proje hazırlama konusunda kapasite geliştirme, AB gençlik programları bilgilendirme seminerleri, gençlik demokrasi projeleri atölye çalışmaları, Avrupa gönüllü hizmeti eğitimi vb. projelerin yanı sıra Kuşadası örneğinde olduğu gibi ülkemizin Avrupa Birliği (AB) uyum sürecinde, çevre

²⁷ <http://www.la21turkey.net/index.php?pages=topic&op=cat&cid=103>

²⁸ Remi Gazete, 24.04.2007, sayı 26502

²⁹ YG-21 Programı, başlangıcından bu yana, IULA-EMME - Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz Ortadoğu Bölge Teşkilatı tarafından koordine edilmektedir. Dünya ölçeğindeki birleşme süreci sonucunda, 2004 yılında yerel yönetimlerin yeni dünya teşkilatı, "Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler" (UCLG) adıyla resmen kurulmuştur. IULA-EMME de faaliyetlerini, UCLG-MEWA - Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya adıyla sürdürmeye başlamıştır. Haziran 2005'te Pekin'de yapılan UCLG Dünya Yönetim Kurulu toplantısı sırasında, tüm dünyadaki yerel yönetimlerin BKH'nin yerelleştirilmesi konusunda taahhütte bulunmalarını teşvik amacıyla, küresel bir kampanya başlatılmıştır. Bu kapsamda, UCLG'nin dünyadaki yedi bölge teşkilatından biri olarak, IULA-EMME (UCLG-MEWA), Türkiye'deki ilgili etkinliklerin desteklenmesi ve koordinasyonu açısından daha güçlü bir konuma gelmiştir, Remi Gazete, 24.04.2007, sayı 26502

alanındaki mevzuat uyumlaştırma ve uygulamaya dönük yükümlülüklerini karşılayabilmesine destek sağlamak amacıyla hazırlanmış ve AB tarafından desteklenmiş Katı Atık Yönetimi ile ilgili KATSİS Projesi veya Bursa'da olduğu gibi katılımcıların karşılıklı geleneksel yemek kültürlerini tanıtarak kültürler arası diyaloga katkı koydukları Yemek projesi ya da kış sporu aktiviteleri aracılığıyla kültürler arası öğrenmeyi sağlamak için uygulanan kış değişim projesi gibi başlıklar taşıyabilmektedir. Bu projeler Tatvan'da; Sahil havzası entegre ekonomik ve sosyal gelişim projesi, Tatvan kadını eğitim ve bilinçlendirme merkezi projesi, Tatvan heyelan bölgesi ağaçlandırma projesi olurken, Kocaeli'nde Kocaeli itfaiye teşkilatı yeniden yapılandırılması ve güçlendirilmesi projesi, perakende satış elemanı yetiştirme projesi (persa), Yerel iş barışı projesi, Kariyer geliştirme merkezi (kagem) projesi yada Engellilere yönelik bir proje olabilmektedir³⁰.

YG21 Projesinin Finansmanı

Projenin birinci aşamasında Türkiye'deki YG21'in toplam bütçesi 1.600.000. ABD Doları olarak belirlenmiştir. Bunun 200.000 ABD Doları UNDP/Capacity 21, 500.000. ABD Doları UNDP Türkiye temsilciliği, 900.000. ABD Doları ise IULA-EMME ve pilot belediyeler tarafından karşılanacaktır⁽³¹⁾. Ancak, 14 yeni pilot ilin programa dahil edilmesiyle birlikte UNDP ve Program ortakları tarafından sağlanması gereken bütçe 700.000. ABD Doları daha arttırılmıştır⁽³²⁾. Projenin uygulanabilmesinde temel bir önkoşul maliyet paylaşımıdır. UNDP önkoşulun yerine getirilmiş olduğuna veya yerine getirileceğine emin olduktan sonra projeye katkı sağlamayı taahhüt etmektedir⁽³³⁾. Projenin finansmanının, UNDP, IULA-EMME ve projeye katılan belediyeler ve hükümet tarafından sağlanması kararlaştırılmıştır. Uygulama yapılan yerel yönetim kapsamı ölçüsünde projeye maddi katkı sağlarken, UNDP de ilgili yerel yönetimin sağladığı katkı oranında projeye katkı koymaktadır. Dönemsel bütçeler ulaşılması hedeflenen uygulama sayısı dikkate alınarak belirlenmiştir. Proje kapsamında birinci aşamanın finansmanı 900.000 dolar ve 39,850 milyar liradan oluşmaktadır. Revizyon planının doğal sonucu olarak projenin bütçesinde ortakların payı 500.000 dolar, UNDP payı da 200.000 dolar arttırılmıştır. Projenin ikinci aşamasının bütçesi toplamı 2.000.000. dolar olup bunun 1.000.000. doları UNDP girdisidir⁽³⁴⁾. Yerel Yönetim birimlerinin projeye ilişkin giderlerini, bütçelerinde yer alan Uluslararası Kuruluşlarla İlgili Hizmetler kaleminden karşılamaları Kasım 2000'de yayınlanan genelgeyle⁽³⁵⁾ bildirilmiştir. Proje üzerinde yapılacak herhangi bir değişiklik ise, sınırları belirlenmiş olmakla beraber ancak UNDP Daimi Temsilcisi'nin imzasıyla ve diğer imza sahiplerinin önerilen bu değişiklikleri kabul etmeleri koşuluyla yapılabilecektir.

³⁰ <http://www.la21turkey.net/index.php?pages=topic&op=cat&cid=143>, erişim tarihi 05.10.2008

³¹ "Promotion and Development of Local Agenda 21s in Turkey", Erişim Tarihi: 15.07.2000, <http://www3.undp.org/c21/reports>

³² "Promotion and Development of Local Agenda 21s in Turkey", Erişim Tarihi: 15.07.2000, <http://www3.undp.org/c21/reports>

³³ Resmi Gazete, 1998, s:906.

³⁴ Proje aşamalarının bütçelerine ilişkin bu veriler 1998, 1999, 2001 yıllarında yayınlanan Resmi Gazetelerden derlenmiştir.

³⁵ İçişleri Bakanlığı, Genelge. <http://www.iula-emme.org/LA21-TUR/calismalar-index.htm>, 07.11.2000.

Projenin 3.aşamasının Bütçesi 2.000.000 ABD \$'ı olarak belirlenmiştir. Proje anlaşmasına göre 1.333.333 \$'ını Türkiye, 600.000 doları UNDP tarafından karşılanırken, proje uygulama birimi 66.667 \$ katkıda bulunacaktır.

Projenin IV.aşamasının bütçesi ise 1.300.000 \$ olup bu meblağın 500.000 \$'lık kısmının proje ortağı olan TOBB tarafından, 600.000\$'ının Hükümet tarafından karşılanması öngörülmüştür⁽³⁶⁾.

Türkiye YG21 projesinin mali denetimi özel denetim firmaları tarafından yapılmakta olup, söz konusu firmalar periyodik ve dönemsel raporlar hazırlamakta ve ilgili taraflara sunmaktadırlar.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE YG21

Yukarda sunulan bu özet değerlendirme çerçevesinde YG21 ile ülkemizde gündeme getirilen "Kent konseyleri" süreci arasında birebir çakışma söz konusu olduğu gözlenmektedir.

Yukarda da vurgulandığı gibi G21 veya YG21 projelerinin gerekçesini oluşturan anahtar kavram "sürdürülebilir kalkınma" dır. Birçok açıdan tartışılabilir bir kavram olan "sürdürülebilir kalkınma"ya konumuz sınırları içinde baktığımızda öncelikle, gelişmekte olan ülkeler için dünün "ulusal kalkınma " kavramının yerini aldığı belirtilmelidir. "Sürdürülebilir Kalkınma" ile bir yandan gelişmekte olan ülkelerin kalkınma çabaları "çevreyi tahrip" etmeyecek biçimde sınırlanırken, diğer yandan gelişmiş ülkelerin tüketim düzeylerinin de olduğu gibi kalması aynı anda mümkün olmaktadır. "Sürdürülebilir kalkınma" gelişmekte olan ülkelerin kalkınma talebini çözmediği gibi doğal kaynaklarda dahil olmak üzere her türlü kaynakları üzerinde yeni kontrol araçlarını, bu kontrolün yapılacağı mekansal ölçütü, her düzeydeki muhatapları değiştirmekte yeniden biçimlendirmektedir. Kavram, parçacı, piyasacı, yönetişimci ve dolayısı ile ekonomiden yana tercih kullanan bir nitelik sunmaktadır. Özünde "ulusal"ın yerini her düzeyde "yerel"in alması yeni biçimlendirmenin etkili bir aracı olmuş, geçmişte bir mekansal alan ile o mekandaki toplumsal ilişkilerin birlikte ele alan ve kendisine en yakın yerel-üstü (ulus-devlet) tarafından tanımlanan yerel, bugün artık küresel ölçekte tanımlanan ve yönlendirilen bir birim olarak algılanmaya başlamıştır. Artık, kalkınma, toplumsal adalet, sosyal yardım, yoksullukla mücadele, işsizliğe çözüm üretilmesi gibi politikaların tamamı ekonomik bir birim olarak görülen ve muhatap oluşturan yerel aracılığı sürdürülmektedir. Türkiye YG21 uygulaması, bu yaklaşımın çarpıcı örnekleri ile doludur. Ulusal ve makro düzeydeki politikalarla ilişki kurmamış, merkezden bağımsız, süreklilikten uzak, proje bazında yürütülen ve her yerelin kendi "özgün" sorunlarını çözmeye yönelik bir yaklaşım ile bütünlüklü bir kalkınma gerçekleştirmek mümkün gözükmemektedir. Üstelik bu uygulama kaynak kullanımında etkinliğe özel bir önem verilmesi gerektiği tanımı yapan

---

³⁶ Remi Gazete,24.04.2007, sayı 26502

"sürdürülebilir kalkınma" çerçevesinde gerçekleştirilmekte, zaten kıt olan kaynakların kullanımını tartışmaya açık bir biçimde gerçekleşmektedir.

YG21 kapsamında her yerel altyapı, işgücü, bilgi birikimi, toplumsal uzlaşma, pazar, hammadde vb. bakımından mekansal farklılığını, yeteneklerini ve özgünlüklerini ortaya koyarak küresel olanakları kendisine çekmeye ve pazarlık yapmaya çalışmaktadır. Bu süreç kapitalizmin eşitsiz gelişme kuralı gözardı edilerek, ulusal\ bölgesel dengesizlikler hiçe sayılarak, yerelin varolan koşulları üzerinden değerlendirilmesi ile sürdürülmekte, yerellerin ikili, üçlü... bir yapı içinde YG21 projesi içinde konumlanması sağlanmaktadır. Özetle hem yereller arasında hem de yerelin kendi içindeki dengesizlikler üzerine kurulu bir kademelenme hızla kendisini hissettirmekte, geçmişte bu dengesizlikleri gidermek, en azından azaltmak için önlemler almayı üstlenen devletin devre dışı bırakılması ile YG21 , "yönetişimi" uygulamaya koyarak sürdürülebilir bir kalkınma sağlamaya çalışmaktadır. Proje metinlerinde açıkça belirtildiği üzere Türkiye YG21 etkin ve başarılı bir projedir. Projenin hem UNDP hem de AB tarafından yakından izlendiği bu süreçte, yerel yönetim alanında yapılan yeni düzenlemelere proje metinlerinde övgülü bir biçimde yer verilmektedir. Ancak aynı süreçte yerel yönetim yasalarına paralel bir biçimde Çevre yasamızda yapılan değişikliklerin görülmemiş olması çarpıcıdır. "Sürdürülebilir Kalkınma" kavramına her düzeyde vurgu yapan bu yeni yasal düzenlemeyi gerçekleştiren 5491 sayılı yasa amaç maddesinden itibaren bir yandan "sürdürülebilir kalkınma" ilkelerine bağlılığı vurgularken, öte yandan yeni düzenlemeler ile ÇED kapsamının daraltıldığı, ekonomik öncelikleri olan, yönetişimci ve piyasacı teşvik yöntemlerinin hakim kılındığı, çevre korumanın "kullanan öder" ilkesi çerçevesine dayandırıldığı, yerele kurumsal yetki devrine müsait bir dokunun üretildiği, çevre suçlarında hapis cezalarında indirim giden ve hatta zamanaşımı vb. tanımlamaları yapan bir dizi yeni uygulama ile "bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin" korumasına nasıl yeni bir boyut getirildiği izlenmektedir⁽³⁷⁾.

Sonuç Yerine "Yönetişim"

YG21'in IV.aşaması ile ilgili proje metninde önceki aşamalar değerlendirilerek "Bu program, kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları üçgeninde yerel karar alma süreçlerini oluşturarak, Türkiye'de yeni bir yerel yönetim modelinin gelişmesini sağlamıştır. Programın beş yıllık uygulama süreci, yerel yönetim yapılanmasını geliştirme ve demokratikleşme sürecini hızlandırmanın yanısıra, ülkenin AB'ye giriş sürecini de hızlandıran bir sosyal dönüşümü tetikleyecek güçte olduğunu ortaya koymuştur"⁽³⁸⁾ tespitinde bulunmaktadır.

Bu metinden de anlaşılacağı üzere YG21 "yerel karar alma süreçlerinin" oluşumunda , kent konseyleri için tartışılmaz bir model olarak "yönetişim" önermektedir. Başka bir ifade ile YG21'in bizzat kendisi bir yönetim uygulamasıdır. BM belgelerinde "bir ülkenin her

³⁷ Çevre yasamız ile ilgili değerlendirme için bakınız "Mihriban Şengül, Türkiye'de Kamu Yönetimindeki Neoliberal Yeniden Yapılanmanın Çevresel Sonuçları", Kayfor- IV Bildiriler Kitabı,2007,Muğla

³⁸ Remi Gazete,24.04.2007, sayı 26502

düzeydeki işlerinin yönetiminde iktisadi, siyasi ve idari otoritenin kullanımı”(39) şeklinde tanımlanan iyi yönetim terimi, "sürdürülebilir kalkınma" ile birlikte DB tarafından kısaca, "elbirliği ile hep birlikte yönetim" olarak tanımlanmıştır. İyi yönetim terimi, "piyasa dostu devlet" ve reform çabalarını destekleyen sivil toplumu öngörmektedir(40). Bu yaklaşımla, yönetimin, vatandaşların ve grupların, çıkarları doğrultusunda hukuki haklarını kullanabilecekleri, yükümlülüklerini yerine getirebilecekleri ve farklılıklarının arasını bulabilecekleri mekanizmaları, süreçleri ve kurumları kapsadığı ifade edilmektedir(41).Yeni bir arayış olarak sunulan yönetimin, hiyerarşik yönetim anlayışı yerine, karşılıklı etkileşmeye dayanan bir yönlendirme süreci olduğu iddia edilmektedir(42). Yönetim kavramı, katılımcı demokrasi, hukukun üstünlüğü, şeffaflık, sorumluluk, uzlaşma arayışı, eşitlik, etkinlik, hesap verebilirlik ve stratejik vizyon gibi kavramlara dayanarak yönetim kavramından farklı kılınmaya çalışılmaktadır. Devlet yapısının yönetimle birlikte yerini katılıma bıraktığı, böylece kamu, özel ve sivil aktörlere fırsat veren çoğulcu ve ortaklıklara dayalı bir yöntemin 'çok aktörlü' olarak oluştuğu ifade edilerek bu durum "katılımcı demokrasi" olarak tanımlanmaktadır. Kamunun hantal bürokrasisinin ve geri siyasilerinin, şeffaflaşmasını ve hesap vermesini sağlamak için bunun gerektiği de belirtilmektedir. Bu tanımlamalar DB'nin politik olan her şeye ve yönetime duyulan güvensizlikten yola çıkarak yönetim kavramının zeminini oluşturduğunu göstermektedir.

Oysa DB'nin bu yaklaşımının ortak noktasını, katılım ve demokratikleşme değil ekonomik öncelikler oluşturmakta, toplumun büyük bir bölümünün gereksinimlerinin karşılanması için hizmet sunumunu gerçekleştiren kamu, kar amacı gütmeyen etkinlikleri nedeni ile verimsiz ilan edilmektedir. Kamunun sunduğu hizmetlerden çekilmesi özel sektör için çok önemli kar alanları yaratacak ve verimlilik ve hizmet kalitesi de artacaktır. Refahın yükselmesi, yaşam kalitesinin artması gibi insanlığın hedeflerinin eşit ölçüde yükselmesi savlanırken, toplumsal yapıdaki mevcut dengesizlikler gündeme hiç getirilmeyecektir. Asıl hedef, yönetimin özneleri olarak ortaya çıkarılan bu unsurların, geleneksel olmayan bir tarz ile söz ve karar süreçlerini de içeren yönetim yapısı içine her durumda doğrudan ortak edilmesidir. Türkiye YG21 Projesi nin I.aşamasına ortak olan Harran'ın bir yandan "aşiretleri bugün hala toplumsal yapının tanımlanmasında en önemli bileşen olarak" görmesi ve "aşiret mensubu olmayan bireylerin toplumda kabul görmeleri oldukça zordur.,,,, Bölgede büyük bir saygınlığa ve etkinliğe sahip olan şıhlar aşiretler üstü kişiler olarak değerlendirilmektedir..." tanımlaması yapması hiç sorun olmaz iken öte yandan bu

39 Habitat II, İstanbul+5 ülke raporu-Yönetim alt bölümü değerlendirme için taslak, Ağustos 2000, <http://www.toki.gov.tr/habitat/yonetim.html> , s:1. Erişim tarihi: 31.01.2001

40 C. Aygül, Neo-liberalizmin "başarısızlığı" ve "yönetim", *Toplum ve Bilim* 76, Bahar 1998, S:231- 242.

41 Habitat II, İstanbul+5 ülke raporu-Yönetim alt bölümü değerlendirme için taslak, Ağustos 2000, <http://www.toki.gov.tr/habitat/yonetim.html> , s:1. Erişim tarihi: 31.01.2001

42 İ. Tekeli, Yerel siyaset ve demokrasi, çoğulculuk, sivil toplum. WALD (Derl.) içinde, *Sivil Toplum için Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri* (195-232). Demokrasi Kitaplığı. İnceleme Dizisi:1. İstanbul: WALD. 1998:222; E. Yüce Türk, Yönetim kavramı ve katılımı örgütlemeye bir örnek: Bolu il kurultayı. *Yerel Yönetimler Sempozyumu*, Ankara: TODAİE Yay, Yayınlanmamış, 2000, s:2.

toplumsal yapıya karşın "katılımın" yaygınlaştırılması amacı ile "[S]ürdürülebilirliğin bütüncül ve katılımcı bir yaklaşımla yeniden sorgulanması gerekmektedir. Bu süreç, bölgede etkin kişi, kurum ve kuruluşların katılımı ile Harran'ın sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel kimliği ve uzun dönem vizyonunun oluşturulmasını içermelidir. Bu amaçla, kentte gelişmenin ilk etkileri ve Yerel Gündem 21 ilkeleri doğrultusunda Harran özelinde [proje uygulamasının sürdürülmesinin a.g.]" bir sakıncası bulunmamaktadır. YG21, aşiret gibi feodal değerler ile bağlayıcı bir yapı içerisinde kimin katılacağını sorgulamamakta (çünkü yanıt, aşiret ileri gelenleri ve şih olacaktır) ekonomik ve toplumsal yapıyı verili durum olarak kabul etmektedir.

Yerel düzeydeki bu tutumun yanı sıra YG21, yönetişimin ayakları olan üç unsurun, uluslararası alanı da dikkate almasını beklemektedir. Çünkü, uluslararası örgütler (hükümetler-arası, hükümetler-dışı), Çok Uluslu Şirketler ve bireyler, uluslararası ilişkilerde devletlerin muhatabı olabilmektedirler. Bu yönü ile bakıldığında "yönetişim", iddia edildiği gibi, hiyerarşik yönetim anlayışından vazgeçmemekte, hiyerarşinin üst noktasını değiştirmektedir. YG21'in tüm dünyada yürütülmesini üstlenen Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı(UCLG⁴³)nın görevi ve hedefleri bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. UCLG'nin görevi "yerel yönetimler arasında ve dünya toplumu içinde işbirliği yoluyla yerel yönetimin değerlerini, amaçlarını ve çıkarlarını geliştirerek, demokratik yerel yönetimin dünya ölçeğinde birleşik sesi ve sözcüsü olmak"⁽⁴⁴⁾"tır. Bu amacı gerçekleştirmek için "yerel yönetimler ve onların teşkilatları arasında ademi merkeziyetçi ve uluslar arası işbirliğini gerçekleştirmek; BM ve bağlı kuruluşlar arasında olmak üzere uluslar arası toplumda yerel yönetimlerin güçlü politik temsilini güvenceye almak; yönetişimin yerel alanlarındaki farklılıkların bileşimini ve işlevselliğini yansıtan güçlü bir demokratik örgüt olmak;..."⁽⁴⁵⁾ hedefleri dikkate alındığında ulus-devlet üstü bir örgütlenmenin ötesinde, yerel yönetim politikalarının belirlenmesinde yeni bir hiyerarşik güç odağı oluştuğu da gözlenmektedir.

Bu yeni hiyerarşik yapının yerel düzeydeki ayağı olan YG21 kapsamındaki "kent konseyleri" nin bizzat kendisinin oluşturulma biçimi⁽⁴⁶⁾ katılımı sınırlayıcı bir yapı önermektedir. Böylece, daha "ayrımçı" ya da başka bir ifade ile "seçkin" bir yönetim biçiminin ifade edilmesine olanak sağlamaktadır. Çünkü, modelin getirdiği katılım süreci, tüm sivil topluma (ve onların örgütlerine) aynı yakınlığı duymamakta ve fırsatı tanımamaktadır. Üstelik bu modelin uygulamasında bireyi odağına alan bir katılım değil, örgüt temelli bir katılım modeli önerilmektedir. Küreselleşme ile birlikte hızla büyüyen yoksullaşma ve işsizlik oranları, emek cephesinde varolan örgütlülüklerin de varlığını sürdürmesine önemli darbe vururken, sivil toplum kuruluşlarından büyük ölçüde sermaye

⁴³ Uluslar arası yerel yönetimler Birliği(IULA) ile Dünya Birleşik Kentler Federasyonunun(FMCU) 'nın 2004 yılında birleşmesi ile kurulmuştur.

⁴⁴ Duygu Dalgıç, "Belediyelerin Uluslar arası İlişkileri", Yerel Yönetimlerde İşbirliği ve Katılım, TODAİE, 2007, Ankara, s.82-95

⁴⁵ Duygu Dalgıç, "Belediyelerin Uluslar arası İlişkileri", Yerel Yönetimlerde İşbirliği ve Katılım, TODAİE, 2007, Ankara, s.82-95

⁴⁶ Bakınız "Kent Konseyi Yönetmeliği", madde 8.

tabanlı örgütler ve firmaları tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Yönetişim yaklaşımı, toplumun görece refah içindeki kesimlerinin sivil toplum örgütleriyle, firmaların ve yerel yönetimlerin birlikte yönettiği işbirlikçi bir yapı tanımlamaktadır.

Bireysel katılımı sınırlayan, belirli örgütlü kesimler dışındaki kent yaşayanlarını dikkate almayan, zaten söz ve karar süreçleri üzerinde etkili olabilecek kesimlerden oluşan Kent Konseyi'ne, kent yoksullarının katılımı ancak kararı başkaları tarafından alınan ve "yoksulluğu sürdürülebilir" kılan projeler düzeyinde olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında YG21 uluslar arası, yerel ve yerel altı(belirli toplum kesimlerine yönelik projeler) düzeyinde karar süreçleri üretmektedir. YG21'in asıl hedefi olması gereken, demokratik bir toplum için "katılımcılığının" mutlaka sağlanması beklenen geniş toplum kesimleri bu karar süreçlerinin en alt düzeyinde yer almakta ve yine kendisi için uygun bulunan "kurtarıcı" projeler ile yetinmek durumunda kalmaktadır.

Bu duruma ilişkin daha önceden de yapılmış "Demokrasinin en önemli ayağını oluşturan katılım talebini karşılayacağı gerekçesi ile önerilen "yönetişim" modelinin çeşitli yasalarımızda biçimlenen ilk uygulamalarının örgütlü sermaye kesimleri lehine yarattığı örnekler, demokratikleşme yaklaşımına ve yeni demokrasi anlayışına da açıklık getirmektedir. Görünenlerden, demokratikleşme savı ile ortaya atılan bu modelin bizzat kendisinin, örgütsüz ve yoksul geniş toplum kesimlerini kapsayan mevcut demokratik uygulamaların da sınırlandırılmasının aracı olabileceği kaygısını da dile getirmek gerekmektedir⁽⁴⁷⁾" tanımlamalarının ne kadar manidar olduğu YG21'in IV.aşamasında gözükmemektedir. Projenin resmi ortağı konumunda bulunan TOBB için proje dokümanında yapılan "Sosyal sorumluluk anlayışı ve sorumlu girişimcilik ruhuyla TOBB, Yerel Gündem 21 süreçleri bağlamında, yerel yönetimler ile özel sektör arasındaki işbirliğinin önemli bir yeri olduğuna inanılmaktadır. BKH'nin başarıya ulaşması için desteklenmesi gerektiğini savunan TOBB, Türkiye'de ekonomik büyümeyi, refahı, yerel demokrasiyi arttıracak ve yoksulluğu azaltma, istihdam yaratma ve sürdürülebilir insani kalkınma gibi stratejik kalkınma konularını hayata geçirmeyi sağlayacak süreç ve mekanizmaları destekleyerek bir istikrar ve güven havası yaratmaya çalışmaktadır⁽⁴⁸⁾" tanımlaması YG21'in gerçek muhatabını da ortaya koymaktadır.

Son söz olarak denilebilir ki, yereli öne çıkardığı, yerel demokrasiyi merkezi düzeydeki temsili demokrasiye göre daha katılımcı bir çerçeveye kavuşturduğu öne sürülen yönetim modelinin çarpıcı bir örneği olan YG21, sorumluluk alan elemanlar arasındaki ilişkiyi, yatay (eşitlerin sorumluluğu) olarak tanımlayarak, katılımcılığın ve saydamlığın güvencesini bu yatay ilişkiye bağlamaktadır. Yukarıda da sunulduğu gibi projenin IV.aşaması için TOBB ve yerel düzeydeki odalarının projedeki resmi ortaklığı ve bu ortaklığın proje belgelerinde ifaden ediliş biçimi, bu yatay ilişkinin muhatabını doğrudan

⁴⁷ Atilla Göktürk, Kayfor IV Açılış Konuşması, Kayfor IV Bildiriler Kitabı, 2007 Muğla

⁴⁸ Remi Gazete,24.04.2007, sayı 26502

göstermekte ve YG21 kapsamındaki "kent konseylerinin" gerçek katılımcıları da nihayet tartışma götürmeyecek biçimde açıklık kazanmaktadır.